



Informatienota

De CEFA in Brussel

Plenaire vergadering

4 oktober 2022

Samenvatting

Deze nota wil het systeem van de Brusselse CEFA (Centres d'éducation et de formation en alternance) toelichten in termen van regelgeving, specifieke kenmerken, aantal leerlingen en veranderingen in de loop der jaren.

In het eerste hoofdstuk wordt algemene informatie gegeven over het alternerend gewoon secundair onderwijs.

In het tweede hoofdstuk komen enkele kerncijfers aan bod over de leerlingen die ingeschreven zijn in Brusselse CEFA (gewoon onderwijs) en over de opties die in dit type onderwijs worden aangeboden.

Het derde hoofdstuk bespreekt bevindingen op basis van de nota, aangevuld met voorstellen voor verbetering.

Table des matières

1.	Werkkader van de CEFA.....	4
1.1.	Algemene informatie.....	4
1.2.	Structuur	5
1.3.	Toelatingsvoorwaarden	6
1.4.	Diploma's uitgereikt na voltooiing van een traject in het alternerend onderwijs.....	6
1.5.	Stages.....	7
1.6.	Kosten, verplichtingen en premies	8
a.	Maandelijkse vergoeding van de leerling	8
b.	Verplichtingen van de werkgever	9
c.	Premies.....	9
1.7.	De toegekende premies in cijfers	11
a.	Mentorpremie.....	11
b.	Stimulans "Jongere in alternerende opleiding	11
1.8.	Office francophone de la formation en alternance	12
1.9.	Wettelijk kader	13
2.	De CEFA in Brussel in enkele cijfers.....	14
2.1.	Aantal leerlingen ingeschreven bij een CEFA (2012-2013 tot 2020-2021).....	15
2.2.	Leerlingen ingeschreven in artikel 45 – artikel 49 (2020-2021)	16
2.3.	Spreiding van de leerlingen per CEFA (2020-2021)	17
2.4.	Spreiding van de leerlingen per netwerk (2020-2021)	18
2.5.	Spreiding van de leerlingen per onderwijssector (2020-2021).....	19

2.6.	Aantal richtingen per onderwijssector (2020-2021).....	20
2.7.	Socio-economisch indexcijfer van de leerlingen in het basis- en secundair onderwijs (met volledig leerplan en alternerend) in 2019-2020.....	21
3.	Vaststellingen en pistes voor verbetering.....	22
3.1.	Een van de laagste socio-economische indexcijfers.....	22
3.2.	Een overvloed aan getuigschriften.....	22
3.3.	Het systeem van de premies: onvoldoende benut?.....	23
3.4.	Kwart van de jongeren zonder stageplaats in een bedrijf.....	23
3.5.	Gekozen studierichtingen in relatie tot de tewerkstelling.....	23
3.6.	Monitoring van het alternerend onderwijs.....	26
3.7.	Minder populaire cursussen aan de CEFA.....	26
4.	Conclusie.....	29
Bijlage 1 – Aantal ingeschreven leerlingen en aantal uitgereikte diploma's secundair onderwijs (CESS) en kwalificatiegetuigschriften (CQ) in 2019-2020 – Artikel 49.....		31

1. Werkkader van de CEFA

1.1. Algemene informatie¹

Enkele mijlpalen om de CEFA **in de tijd te situeren** en hun evolutie beter te begrijpen¹:

16 juli 1984: na het optrekken van de leerplicht van 14 naar 18 jaar probeert een Koninklijk Besluit de **Centres d'Enseignement à Horaire Réduit** (CEHR, centra voor onderwijs met beperkt leerplan) organisatorisch vorm te geven. Deze centra richten zich uitsluitend op jongeren van 15 tot 18 jaar, die zo deeltijds naar school kunnen en zich tegelijkertijd kunnen voorbereiden op de uitoefening van een beroep.

20 november 1987: een nieuw Koninklijk Besluit staat de CEHR toe hun doelgroep uit te breiden naar **jongeren van 18 tot 25 jaar**, op voorwaarde dat die eerst een **leercontract** bij een bedrijf zijn aangegaan.

3 juli 1991: een decreet brengt meer organisatie en structuur aan in het onderwijs met beperkt leerplan en doopt de CEHR om tot **CEFA**. Het idee van het beperkte leerplan wordt vervangen door een **alternerend leerplan**. Voortaan zijn de jongeren verplicht om naast het deeltijds leren ook een bedrijfsstage te volgen om een diploma te kunnen halen (na de wijziging van 1996).

19 augustus 1998: een Koninklijk Besluit roept de **Overeenkomst voor Socioprofessionele Inschakeling** in het leven, die flexibeler is dan een Industrieel Leercontract en die onder meer geen erkenning meer vereist van de bedrijven. Door die flexibiliteit kunnen jongeren veel vlotter worden aangeworven door bedrijven.

19 juli 2001: in het kader van een opwaardering van het kwalificerend onderwijs ondergaat de alternerende opleiding nieuwe veranderingen die op gang zijn gebracht door het decreet van 1997 dat de prioritaire taken van het basis- en secundair onderwijs bepaalt en die concreet vorm hebben gekregen door een nieuw decreet. Dat neemt de CEFA nu helemaal op in het onderwijssysteem. Het gaat voortaan niet langer alleen om alternerende opleidingen maar om **alternerend onderwijs**, een alternatief voor studies met een volledig leerplan. Voortaan bieden de CEFA jongeren opleidingen die leiden tot studiebewijzen die ofwel specifiek zijn voor het alternerend leren, ofwel identiek zijn aan de studiebewijzen die in het onderwijs met volledig leerplan bestaan.

24 oktober 2008: op 24 oktober 2008 wordt in Brussel tussen de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie een kaderakkoord tot samenwerking betreffende de alternerende opleiding gesloten. Het moet de essentiële elementen van het alternerend opleidingssysteem vastleggen.

¹ <http://www.enseignement.be/index.php?page=23820&navi=2288>

Het alternerend secundair onderwijs is ontstaan uit de ambitie om jongeren **een alternatief te bieden voor de traditionele onderwijsvormen** in het onderwijs met volledig leerplan. Dit type onderwijs **combineert zo een algemene opleiding met beroepspraktijk**.

Dit onderwijs wordt aangeboden in een zogenaamd **CEFA** (Centre d'éducation et de formation en alternance, een centrum voor alternerend onderwijs en opleiding). Een CEFA is een overkoepelende structuur van een aantal instellingen voor gewoon secundair onderwijs met volledig leerplan die in de 2de en 3de graad technische of beroepsopleidingen aanbieden. Een CEFA kan echter slechts één vestiging hebben².

Brussel telt **vijf CEFA**:

- CEFA Brussel-Stad (officieel gesubsidieerd)
- CEFA Laken (netwerk Wallonie-Bruxelles Enseignement)
- CEFA Elsene - Schaarbeek (vrij confessioneel)
- CEFA Anderlecht (vrij confessioneel)
- CEFA van het CERIA (officieel gesubsidieerd)

65 Franstalige scholen bieden kwalificerende opleidingen aan in Brussel³, waarvan vijf met een CEFA.

1.2. Structuur⁴

Het alternerend onderwijs wordt georganiseerd in drie vormen:

- alternerend onderwijs met dezelfde studierichtingen, dezelfde doelstellingen in termen van competenties en dezelfde diploma's als het onderwijs met volledig leerplan: het gaat om een variant van dit onderwijstype die ook wel alternerend onderwijs "**artikel 49**" wordt genoemd, wat verwijst naar het decreet van 24 juli 1997 dat de prioritaire taken van het basis- en secundair onderwijs bepaalt en de structuren organiseert die het mogelijk maken ze uit te voeren⁵;
- alternerend onderwijs georganiseerd op basis van specifieke opleidingsprofielen. Wordt op basis van het decreet van 24 juli 1997 alternerend onderwijs "**artikel 45**" genoemd⁶;
- alternerend onderwijs "**artikel 47**", georganiseerd of gesubsidieerd op het niveau van het buitengewoon onderwijs van vorm 3⁷.

Alternerend onderwijs artikel 45 verschilt op drie vlakken van het alternerend onderwijs artikel 49: de toelatingsvoorwaarden, het onderwijstraject en de diploma's.

² Decreet van 3 juli 1991 houdende organisatie van het alternerend onderwijs, art. 2.

³ IBEFE Brussel en BANSPA, *Kadaster 2016-2020 van het Nederlandstalig en Franstalig beroepskwalificerend aanbod, beroepsopleidingen en erkenning van competenties in het Brussel hoofdstedelijk gewest*.

⁴ <http://www.enseignement.be/index.php?page=23820&navi=2288>

⁵ Algemene omzendbrief 8678 van 19 juli 2022 betreffende de organisatie van het gewoon secundair onderwijs en de diploma's 2021-22, Deel 3, p.12.

⁶ *Ibidem*, p.13.

⁷ *Ibidem*, p.12.

- De toelatingsvoorwaarden zijn anders voor leerlingen van 15 jaar: ze kunnen zich inschrijven voor artikel 45 als ze minstens de eerste twee jaar van het secundair onderwijs met volledig leerplan hebben doorlopen, en voor een inschrijving in artikel 49 moeten ze in de eerste graad geslaagd zijn.
- Het onderwijstraject van artikel 45 is gekoppeld aan de leeftijd. Afhankelijk van de leeftijd komt de leerling in de 2de of 3de graad terecht en een leerling in de 2de graad gaat niet noodzakelijk over naar de 3de graad. Bij artikel 49 volgt de leerling een klassiek traject waarbij hij elk jaar doorloopt tot het 6de jaar.
- Het onderwijs artikel 45 leidt alleen tot het kwalificatiegetuigschrift, dat niet wordt verkregen na voltooiing van de 3de graad maar wel zodra de vaardigheden zijn verworven die zijn beschreven in het kwalificatieprofiel⁸.

1.3. Toelatingsvoorwaarden⁹

Jongeren kunnen zich bij een CEFA inschrijven als ze aan volgende criteria voldoen:

- 15 jaar zijn, op voorwaarde dat al twee jaar secundair onderwijs met volledig leerplan werd gevolgd,
- tussen 16 en 18 jaar oud zijn,
- tussen 18 en 20 jaar oud zijn, op voorwaarde dat een arbeidscontract werd afgesloten,
- tussen 21 en 25 jaar oud zijn, op voorwaarde dat vóór 1 oktober van het jaar van de 21ste verjaardag een inschrijving in een CEFA is gebeurd en een wettelijk arbeidscontract werd afgesloten.

1.4. Diploma's uitgereikt na voltooiing van een traject in het alternerend onderwijs¹⁰

Jaar/graad	Studiebewijs volgens artikel 45 ¹¹	Studiebewijs volgens artikel 49 ¹²
2de graad	Attest van beroepsbekwaamheid Kwalificatiegetuigschrift	Getuigschrift 2de graad (CE2D) Attest van beroepsbekwaamheid
3de graad	Kwalificatiegetuigschrift	Getuigschrift beroepskwalificatie (CE6P of CQ6) Diploma secundair onderwijs (CESS)
7de jaar	Bestaat niet	Diploma secundair onderwijs (CESS) Getuigschrift basiskennis bedrijfsbeheer

⁸ Gesprek met de Fédération Wallonie-Bruxelles, 7 maart 2022.

⁹ *Ibidem*, p.18; <https://www.cza-bxl.be/-ieunes-parents-.html#r15>

¹⁰ <https://www.cza-bxl.be/-ieunes-parents-.html#r15>

¹¹ Algemene omzendbrief 8678 van 19 juli 2022 betreffende de organisatie van het gewoon secundair onderwijs en de diploma's 2021-22, Deel 3, p.40.

¹² *Ibidem*, p.37.

		Kwalificatiegetuigschrift 7de jaar (CQ7)
7de specialisatiejaar	Bestaat niet	Attest inzake aanvullende vaardigheden

Een **kwalificatiegetuigschrift** wordt uitgereikt aan elke regelmatige leerling die de lessen van het alternerend onderwijs artikel 45 gevolgd heeft en de vaardigheden uit het kwalificatieprofiel verworven heeft. Dit getuigschrift wordt op dezelfde manier uitgereikt als het kwalificatiegetuigschrift voor alternerende opleidingen artikel 49 en heeft dus dezelfde waarde.

Een **attest van beroepsbekwaamheid** is een tussentijds attest dat wordt afgegeven aan een leerling van een alternerende opleiding. Met dit attest van beroepsbekwaamheid voor de tweede graad van het alternerend secundair beroepsonderwijs kan een leerling bijvoorbeeld in de derde graad van het beroepsonderwijs starten.

Een **attest van inschakeling** in het gewoon secundair onderwijs of het buitengewoon onderwijs met volledig leerplan kan worden uitgereikt aan een leerling die minstens één schooljaar les heeft gevolgd en geschikt wordt geacht om zijn studies voort te zetten in het 4de of 5de jaar van het beroepsonderwijs.

Met dit attest van inschakeling kan een leerling overstappen van alternerend onderwijs artikel 45 naar een alternerende opleiding artikel 49 of naar onderwijs met volledig leerplan. Dit is de enige mogelijkheid om van een opleiding artikel 45 naar een opleiding artikel 49 of naar onderwijs met volledig leerplan te kunnen gaan.

Als een leerling in een opleiding artikel 45 een diploma secundair onderwijs wil behalen, dan moet het onderwijstraject worden voortgezet op basis van het behaalde attest van inschakeling.

De leerling kan ook een getuigschrift van de tweede graad secundair onderwijs (CE2D)/diploma secundair onderwijs (CESS) halen in het Volwassenenonderwijs of door examens af te leggen voor de Examencommissie¹³.

1.5. Stages

Het alternerend onderwijs is een combinatie van algemene opleidingen en beroepspraktijk.

Het decreet tot organisatie van het alternerend secundair onderwijs bepaalt dat dit onderwijs “moet bestaan uit ten minste 600 stageperiodes van 50 minuten gespreid over ten minste 20 weken en uit ten minste 600 uren opleiding door werk in ondernemingen per jaar, gespreid over ten minste twintig weken.

Wanneer het om eender welke reden niet mogelijk is om de leerlingen gedurende een schooljaar ten minste 600 uur opleiding door werk in ondernemingen te geven, moeten in het kader van CEFA aanvullende beroepsopleidingslestijden georganiseerd worden. Het aantal uren opleiding binnen de

¹³ Informatie van de Service général de l'enseignement secondaire ordinaire en de Waalse PMS, 29 maart 2022.

onderneming mag echter niet minder bedragen dan 300 uur opleiding per schooljaar op de tweede graad en 450 uur per schooljaar op de derde graad.¹⁴

Als een leerling tijdens het schooljaar dus niet het bovenstaande minimale aantal uren stage heeft gelopen, dan kan over die leerling geen beslissing worden genomen en zal de klassenraad het dossier van de leerling dan ook niet behandelen.

Een stageplaats op zich is voor minderjarigen geen **inschrijvingsvoorwaarde**, maar wel voor volwassenen. De overheid gaat echter flexibel om met de zoektocht naar een stageplaats voor volwassenen die er op het moment van hun inschrijving nog geen hebben¹⁵.

Van de 1192 leerlingen die op 15 januari 2021 waren ingeschreven bij een CEFA in Brussel, hadden er 286 geen stageplaats tussen 15 januari en 31 augustus 2021¹⁶.

1.6. Kosten, verplichtingen en premies¹⁷

a. Maandelijks vergoeding van de leerling

De leerling heeft recht op een forfaitaire maandelijks minimumvergoeding die door de werkgever wordt betaald. Deze vergoeding neemt geleidelijk toe naarmate de leerling tijdens de alternerende opleiding meer vaardigheden verwerft¹⁸. Het bedrag van de vergoeding wordt berekend op basis van het bruto gewaarborgd gemiddeld minimummaandinkomen.

- Niveau A (niveau voor toegang tot een alternerende opleiding in een onderneming): **€ 287,54** (17% van het Gewaarborgd Gemiddeld Minimummaandinkomen);
- Niveau B (alle vaardigheden die men logischerwijs als verworven mag beschouwen zodra de leerling 1/3de van het opleidingstraject heeft afgelegd): **€ 405,94** (24% van het GGMMI);
- Niveau C (alle vaardigheden die men logischerwijs als verworven mag beschouwen zodra de leerling 2/3de van het opleidingstraject heeft afgelegd): **€ 541,25** (32% van het GGMMI)¹⁹.

Als een onderneming of sector van dit maximumbedrag wil afwijken, moet de opleidingsverstrekker hiervan op de hoogte worden gebracht zodat die de leerling erop kan wijzen dat die mogelijk minder kinderbijslag zal krijgen. In het geval van een minderjarige moet de verstrekker schriftelijke toestemming vragen aan de leerling of diens ouders.

Qua socialezekerheidsbijdragen is de leerling tot 31 december van het jaar waarin de leeftijd van 18 jaar wordt bereikt slechts onderworpen aan een beperkt aantal regelingen. Vanaf het jaar waarin de

¹⁴ Decreet van 3 juli 1991 houdende organisatie van het alternerend secundair onderwijs, art. 2ter.

¹⁵ Informatie van de *Service général de l'Enseignement secondaire ordinaire* en de Waalse PMS, 15 maart 2022.

¹⁶ Gegevens van de Fédération Wallonie-Bruxelles.

¹⁷ "L'alternance", *Brochure Actiris*, 30 maart 2020, p.1 en 3.

¹⁸ Kaderakkoord tot samenwerking betreffende de alternerende opleiding, gesloten te Brussel, op 24 oktober 2008, tussen de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, artikel 2ter, §1.

¹⁹ *Ibidem*, artikel 2ter, §2.

leerling 19 jaar wordt, is hij onderworpen aan de meeste regelingen van de sociale zekerheid (jaarlijkse vakantieregeling, arbeidsongevallenverzekering, beroepsziekten ...) ²⁰.

Het berekende bedrag van de vergoeding biedt het gezin van de alternerende leerling de garantie dat het kinderbijslag zal blijven ontvangen ²¹.

b. Verplichtingen van de werkgever

De verplichtingen van de werkgever staan in artikel 2, § 3 van het samenwerkingsakkoord betreffende de alternerende opleiding dat op 24 oktober 2008 in Brussel werd gesloten tussen de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie.

De werkgever moet met name gratis grondstoffen, klein materiaal en gereedschap, werkkledij, de nodige beschermingsmiddelen ... ter beschikking stellen.

Afhankelijk van de paritaire comités ²² komt de werkgever eventueel ook tussen in de verplaatsingskosten.

c. Premies

In 2018 heeft de Brusselse regering het systeem van stimulansen voor alternerende opleidingen hervormd, vereenvoudigd en uitgebreid. In haar besluit van 7 juni 2018 betreffende de premies om de alternerende opleiding te stimuleren besliste de regering om “een enkele financiële stimulans in het leven te roepen die met een eenvoudig formulier kan worden aangevraagd door overheids- en privéwerkgevers ²³”, evenals de stimulans “jongere in alternerende opleiding”.

c.1) Incentives voor de bedrijven

De aanwerving van een alternerende leerling geeft werkgevers met een exploitatiezetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest recht op **financiële incentives**. In Wallonië bestaan andere premies ²⁴.

Zo kunnen werkgevers aanspraak maken op de **mentorpremie** ²⁵. Dit is een jaarlijkse premie die wordt toegekend aan werkgevers met een exploitatiezetel in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en dat voor elke mentor die gedurende minstens zes maanden minimaal één en maximaal vier leerlingen tegelijk begeleidt in die exploitatiezetel. Een leerling is “de persoon die ingeschreven is bij een van de erkende

²⁰ Administratieve instructies RSZ - 2021/4,

<https://www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfa/nl/latest/instructions/persons/specific/apprentices.html>

²¹ Kaderakkoord tot samenwerking van 24 oktober 2008, *op. cit.*, artikel 2^{ter}, §2.

²² Ibidem, artikel 2, §3: “(...) moet het erkend bedrijf aan de volgende verplichtingen voldoen: (...) de reiskosten, buiten het schoolabonnement, van de leerling voor de praktische bedrijfsopleiding op basis van bewijsstukken terugbetalen, met inbegrip van de dagelijkse verplaatsingen van hun gebruikelijke woonplaats naar het bedrijf, met inachtneming van de bepalingen die toepasselijk zijn op het bedrijf krachtens de sectorale overeenkomst waaraan hij onderworpen is of, in voorkomend geval, de collectieve arbeidsovereenkomst 19octies; (...)”

²³ Persbericht van minister Didier Gosuin: “De alternerende opleiding in het Brussels Gewest: dé link tussen school en Onderneming - Het arsenaal aan middelen om de alternerende opleiding te stimuleren in het Brussels Gewest bestaat uit een premie, vereenvoudiging, een enkele overeenkomst, prospectie, nieuwe opleidingen etc.”, 7 juni 2018.

²⁴ Decreet van de Waalse Regering van 20 juli 2016 betreffende de financiële incentives toegekend aan de partnerbedrijven in het kader van de alternerende opleiding, aan de alternerende leerlingen en voor de sectorale coaches.

²⁵ Besluit van 7 juni 2018 van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de premies om de alternerende opleiding te stimuleren.

operatoren voor alternerende opleiding, die minder dan 25 jaar oud is, en die een overeenkomst alternerend leren afsluit”²⁶.

Aan het einde van de alternerende opleiding en wanneer de leerling minstens deeltijds wordt aangeworven met een arbeidsovereenkomst van minstens 6 maanden, kan de werkgever ook genieten van tewerkstellingssteun en in het bijzonder de maatregel **activa.brussels**. De premie activa.brussels bedraagt in totaal € 15 900 voor 30 maanden.

Nieuw!

De regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft de wetgeving betreffende de mentorpremie gewijzigd. De hervorming heeft betrekking op nieuwe stages die beginnen tussen 1 september 2021 en 30 juni 2022 en minstens 6 maanden duren. De hervorming is doorgevoerd om gunstigere voorwaarden in te voeren voor de werkgevers en om de doelgroep van leerlingen te verbreden.

Concreet werd het bedrag van de premie opgetrokken van 1750 euro naar 3000 euro per leerling (max. 4) en de leeftijdsvereiste is afgeschaft. Deze nieuwe premie kan niet worden gecombineerd met de mentorpremie I.

c.2) Incentives voor de leerlingen²⁷

Leerlingen hebben recht op de stimulans “**jongere in alternerende opleiding**”. Deze premie bedraagt € 500 op het einde van een eerste of tweede opleidingsjaar en € 750 op het einde van een derde opleidingsjaar.

De jongere moet aan volgende voorwaarden voldoen om recht te hebben op de premie²⁸:

- De premie is bedoeld voor jonge leerlingen die gedomicilieerd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en bij aanvang van hun alternerende opleiding jonger zijn dan 18 jaar (het traject van de alternerende opleiding moet starten voor het einde van de deeltijdse leerplicht (18 jaar)).
- De jongere moet een alternerende opleiding volgen.
- De jongere moet bij eenzelfde werkgever een alternerende opleiding van minstens vier maanden volgen.
- De jongere vraagt binnen drie maanden na het einde van het opleidingsjaar bij Actiris de jongerenpremie aan via het officiële formulier van Actiris.

²⁶ Ibidem, artikel 1, 3°.

²⁷ <https://www.actiris.brussels/media/bm4pl3p1/wz-premie-jongere-in-alternerende-opleiding-h-14F57FEA.pdf>

²⁸ Ibidem, artikel 4 en 5.

Ook bepaalde sectoren kennen premies toe aan alternerende leerlingen (motivatiepremie²⁹, premies toegekend door Constructiv³⁰ ...).

1.7. De toegekende premies in cijfers

Actiris verzamelt de cijfers van de mentorpremie en stimulansen “jongere in alternerende opleiding”.

a. Mentorpremie

- Aantal toegekende premies:
 - 2019: 320 premies
 - 2020: 402 premies
 - 2021: 415 premies
- Spreiding per paritair comité van de mentors die in 2021 de premie kregen:

Paritair comité (PC)	Mentors	%
PC voor de zelfstandige kleinhandel	59	16%
PC voor de sectoren die aan de metaal-, machine- en elektrische bouw verwant zijn	45	12%
PC voor het kappersbedrijf en de schoonheidszorgen	37	10%
PC voor het bouwbedrijf	33	9%
PC voor de gezondheidsinstellingen en -diensten	30	8%
Aanvullend PC voor de bedienden	27	7%
PC voor het hotelbedrijf	24	7%
PC voor het garagebedrijf	19	5%
PC voor de vrije beroepen	19	5%
PC voor de socioculturele sector	16	4%
PC voor het beheer van gebouwen, de vastgoedmakelaars en de dienstboden	15	4%
PC voor het tuinbouwbedrijf	11	3%
PC voor de Franstalige en Duitstalige welzijns- en gezondheidssector	9	2%
PC voor de Vlaamse welzijns- en gezondheidssector	6	2%
PC voor de voedingsnijverheid	6	2%
PC de handel in voedingswaren	5	1%

Bron: Actiris - NB: alleen de paritaire comités met minstens 5 mentors werden hier opgenomen

b. Stimulans “Jongere in alternerende opleiding

In 2020-2021 waren 1175 leerlingen ingeschreven in het alternerend onderwijs.

²⁹ <https://www.alimento.be/fr/enseignants/page/prime-pour-les-jeunes>

³⁰ <https://www.constructiv.be/nl-BE/Arbeiders/Opleiding/Opleidingen-en-tussenkomen/Duaal-lernen-voor-jongeren/Premies-voor-jou.aspx>

- Aantal toegekende premies voor een 1ste jaar:
 - 2019: 205
 - 2020: 172
 - 2021: 135
- Spreiding per gevolgde opleiding van de leerlingen die in 2021 een premie kregen:

Opleidingen	Leerlingen	%
Kapper/kapster	16	24%
Winkelbediende	12	18%
Verko(o)p(st)er	8	12%
Restauranthouder	6	9%
Kleinhandelaar	6	9%
Logistiek medewerk(st)er/Zorgkundige	5	7%
Carrosseriehersteller	5	7%
Technicus sanitair en verwarming	5	7%
Elektriciens	5	7%

Bron: Actiris - NB: alleen de opleidingen met minstens 5 leerlingen werden hier opgenomen

- Spreiding per opleidingscentrum of school van de leerlingen die een premie kregen:

Opleidingscentrum/school	Leerlingen	%
SFPME	48	38%
CEFA Elsene-Schaarbeek	31	25%
CEFA Brussel	19	15%
CEFA Anderlecht	16	13%
CLW Don Bosco Woluwe	7	6%
CLW Castor	5	4%

Bron: Actiris - NB: alleen de opleidingen met minstens 5 leerlingen werden hier opgenomen.

1.8. Office francophone de la formation en alternance³¹

OFFA, de Franstalige dienst voor alternerende opleiding die werd opgericht door het Kaderakkoord tot samenwerking betreffende de alternerende opleiding dat op 24 oktober 2008 in Brussel werd gesloten tussen de Franse Gemeenschap, het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, zag op 01/09/2015 het levenslicht.

De OFFA heeft als voornaamste taak de alternerende opleidingen in Franstalig België te sturen³² die worden georganiseerd door de opleidingsoperatoren, namelijk de CEFA, en aanbieders zoals de onderwijsinstelling IFAPME (Institut wallon de formation en alternance et des indépendants et petites et

³¹ <https://www.formationalternance.be/home/qui-sommes-nous.html>

³² Kaderakkoord tot samenwerking betreffende de alternerende opleiding, gesloten te Brussel, op 24 oktober 2008, artikel 5.

moyennes entreprises) en de opleidingsdienst SFPME (Service Formation PME in het Brussels Gewest).

De OFFA heeft in Wallonië andere taken dan in Brussel. Zo worden de financiële stimulansen in Wallonië beheerd door de OFFA, terwijl in Brussel Actiris deze rol vervult.

1.9. Wettelijk kader

- [Decreet van 3 juli 1991](#) houdende organisatie van het alternerend secundair onderwijs.
- [Decreet van 24 juli 1997](#) dat de prioritaire taken van het basis- en secundair onderwijs bepaalt en de structuren organiseert die het mogelijk maken ze uit te voeren.
- Algemene omzendbrief 8678 van 19 juli 2022 betreffende de organisatie van het gewoon secundair onderwijs en de diploma's 2022-23.
- Decreet van de Waalse Regering van 20 juli 2016 betreffende de financiële incentives toegekend aan de partnerbedrijven in het kader van de alternerende opleiding, aan de alternerende leerlingen en voor de sectorale coaches.
- Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 7 juni 2018 betreffende de premies om de alternerende opleiding te stimuleren.
- Administratieve instructies RSZ - 2021/4, <https://www.socialsecurity.be/employer/instructions/dmfa/nl/latest/instructions/persons/specific/apprentices.html>
- Kaderakkoord tot samenwerking betreffende de alternerende opleiding, gesloten te Brussel, op 24 oktober 2008, tussen de Franse Gemeenschap, het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie.

2. De CEFA in Brussel in enkele cijfers

Hieronder volgt een overzicht van de gegevens die het onderwijsveld zelf heeft verstrekt over het aantal leerlingen dat in het gewoon voltijds en alternerend secundair onderwijs in Brussel was ingeschreven vanaf het schooljaar 2012-2013 tot het schooljaar 2019-2020.

Uit deze gegevens kon veel informatie worden gehaald. Die is opgenomen in onderstaande grafieken.

[Evolutie van het aantal leerlingen dat van het schooljaar 2012-2013 tot het schooljaar 2020-2021 was ingeschreven bij een Brussels CEFA](#)

[Aantal leerlingen ingeschreven in het gewoon alternerend onderwijs artikel 45 en artikel 49](#)

[Spreiding van de leerlingen over de verschillende Brusselse CEFA](#)

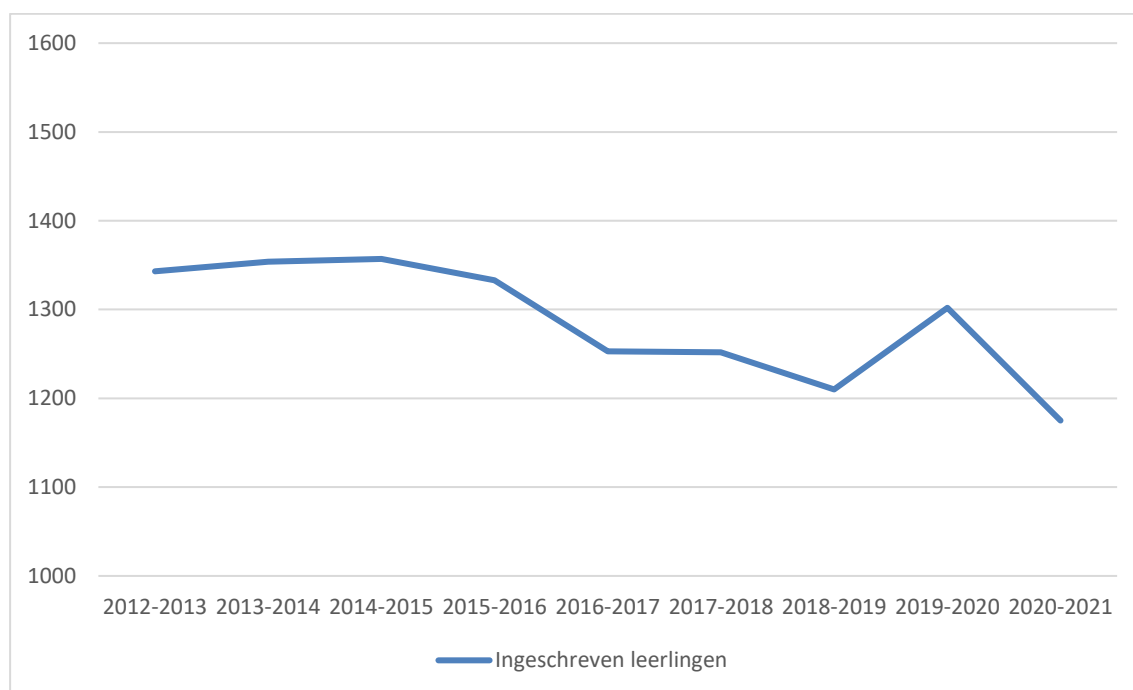
[Spreiding van de leerlingen over de verschillende netwerken](#)

[Spreiding van de leerlingen op basis van de sector waarin ze studeren](#)

[Aantal aangeboden richtingen per onderwijssector](#)

[Gemiddeld socio-economisch indexcijfer van de sectoren waarin de leerlingen van het basis- en secundair onderwijs \(met volledig leerplan en alternerend\) zich bevonden in 2019-2020](#)

2.1. Aantal leerlingen ingeschreven bij een CEFA (2012-2013 tot 2020-2021)

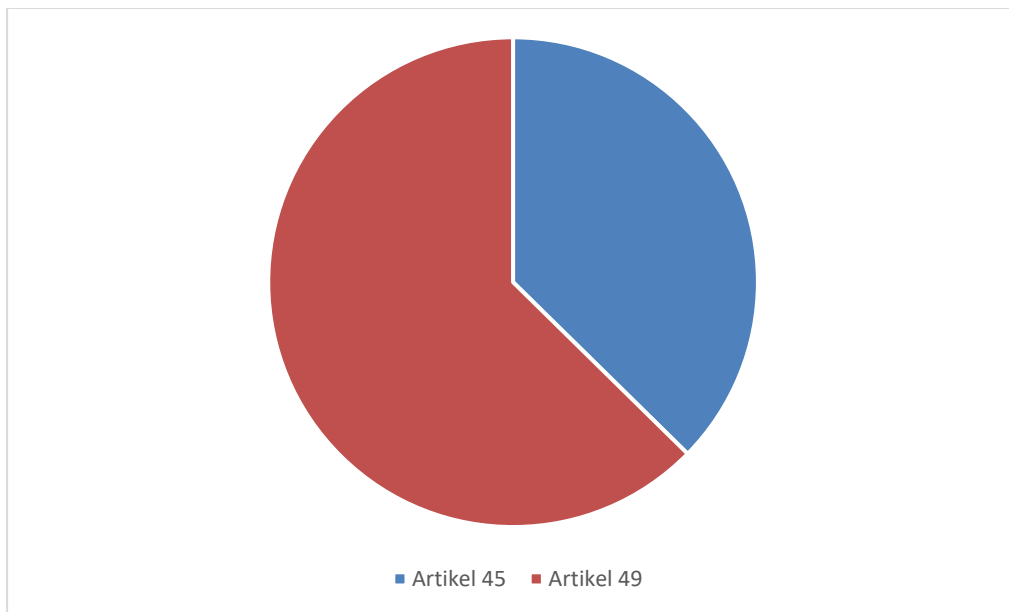


Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

Het aantal ingeschreven leerlingen in de Brusselse CEFA bleef relatief stabiel tot het schooljaar 2020-2021. In 2020-2021 waren echter minder leerlingen ingeschreven dan het jaar daarvoor (1175 tegenover 1302 leerlingen).

In totaal waren **21 435 leerlingen** ingeschreven in het **gewoon kwalificerend onderwijs** in Brussel. De leerlingen ingeschreven bij een CEFA vertegenwoordigen dus 5,48% van de leerlingen ingeschreven in dit type onderwijs.

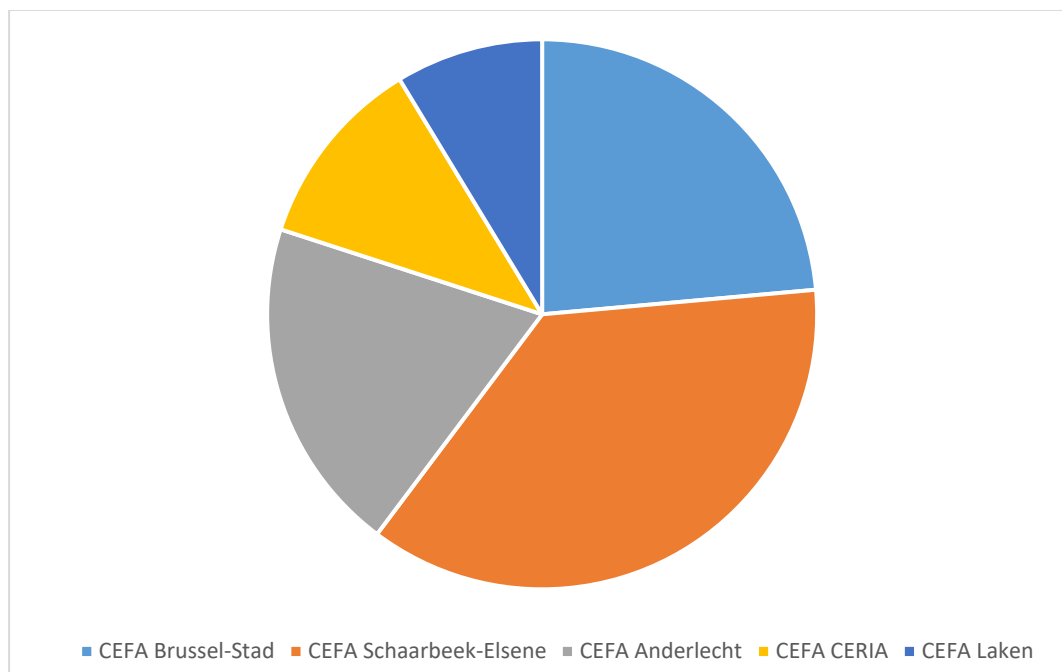
2.2. Leerlingen ingeschreven in artikel 45 – artikel 49 (2020-2021)



Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT - Berekeningen IBEFE Brussel

63% (736 leerlingen) van de leerlingen ingeschreven in het gewoon secundair alternerend onderwijs in Brussel volgde alternerend onderwijs artikel 49, terwijl 37% (439 ingeschreven leerlingen) alternerend onderwijs artikel 45 volgde.

2.3. Spreiding van de leerlingen per CEFA (2020-2021)

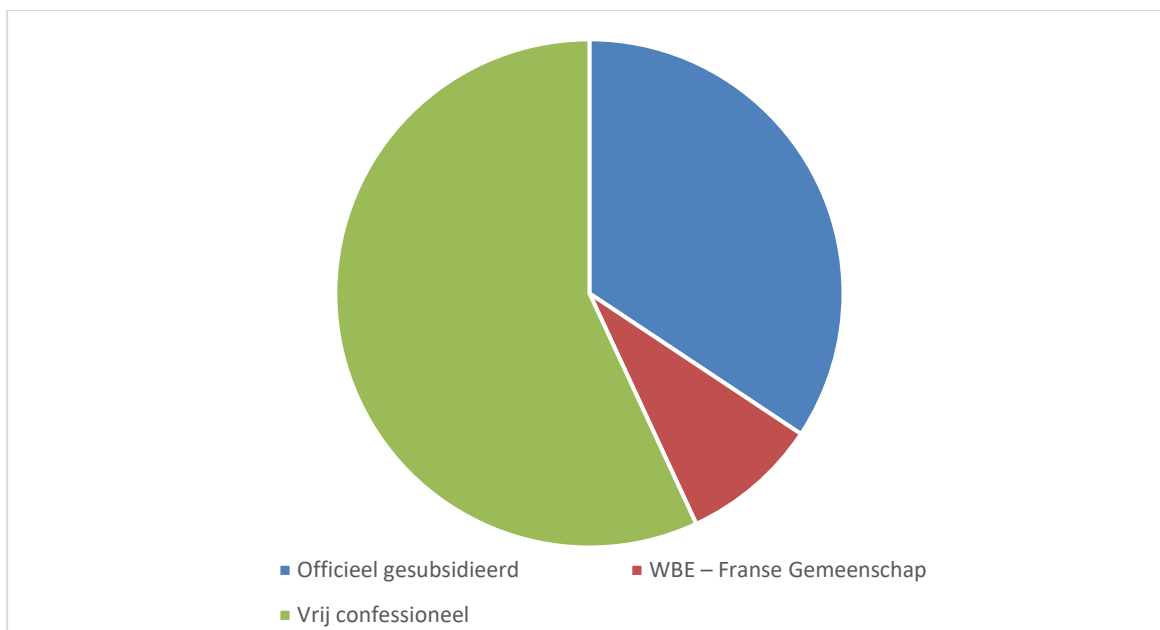


Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

De ingeschreven leerlingen bij de Brusselse CEFA waren als volgt verspreid over de verschillende CEFA:

- CEFA Elsene-Schaarbeek (37% - 431 leerlingen)
- CEFA Brussel-Stad (24% - 277 leerlingen)
- CEFA Anderlecht (20% - 232 leerlingen)
- CEFA van het CERIA (11% - 133 leerlingen)
- CEFA Laken (9% - 102 leerlinge)

2.4. Spreiding van de leerlingen per netwerk (2020-2021)

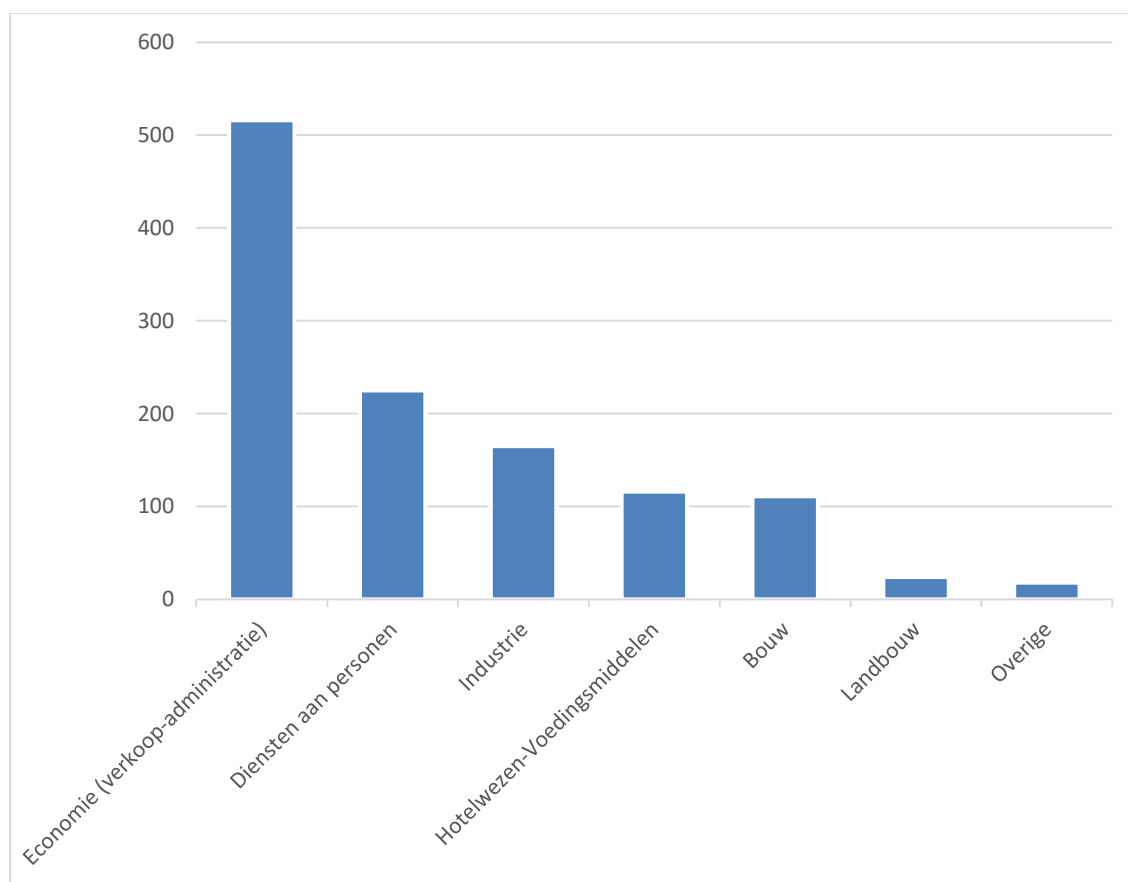


Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

De Brusselse CEFA zijn zoals eerder vermeld verbonden aan vier verschillende netwerken. De ingeschreven leerlingen bij de Brusselse CEFA zijn als volgt verdeeld over de verschillende netwerken:

- Vrij confessioneel (57% - 663 leerlingen)
- Officieel gesubsidieerd (34% - 400 leerlingen)
- WBE – Franse Gemeenschap (9% - 102 leerlingen)

2.5. Spreiding van de leerlingen per onderwijssector (2020-2021)



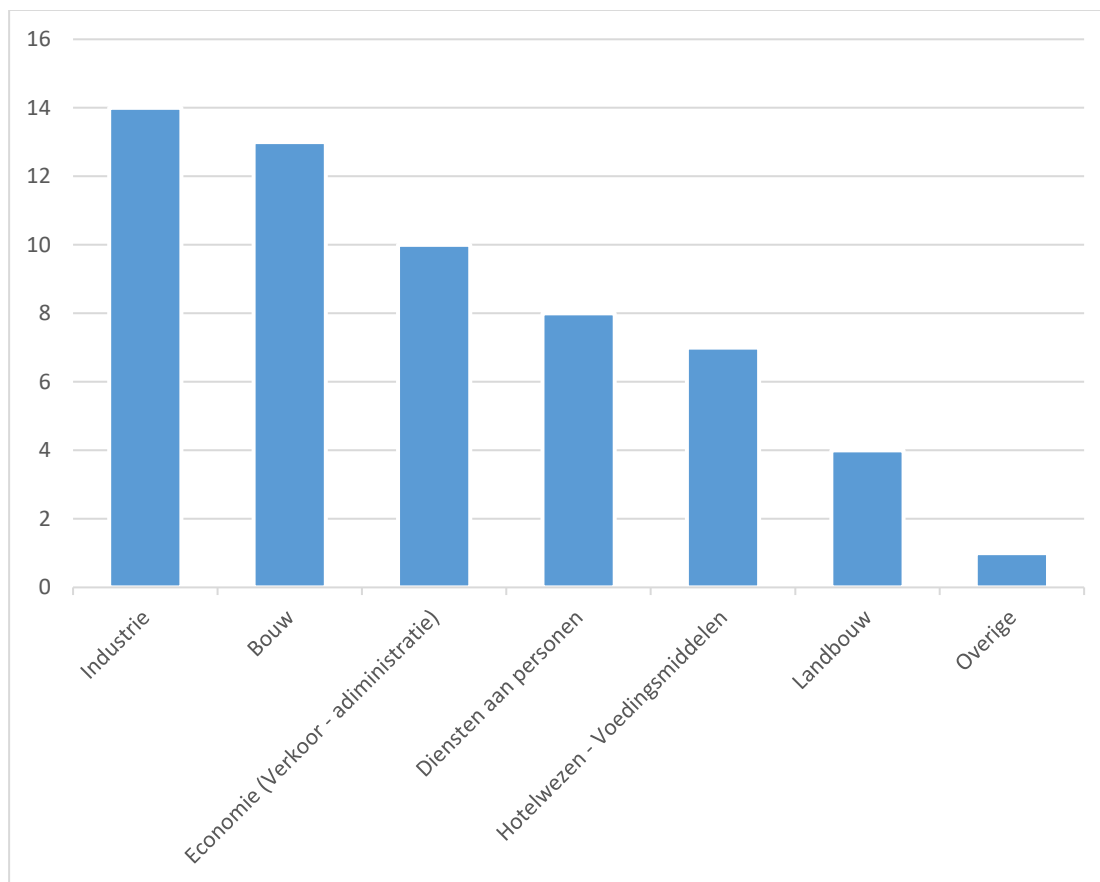
Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

Volgens de beschikbare gegevens zijn de studierichtingen onderverdeeld in zes sectoren.

De meeste leerlingen studeerden in **de economische sector** (44% of 516 leerlingen), met onder meer de studierichtingen verko(o)p(st)er, administratief en onthaalmedewerk(st)er, gegevensbeheerder, boekhoudkundig medewerk(st)er ...

Die worden gevolgd door de sectoren van de diensten aan personen (19% - 225 leerlingen), de industrie (14% - 165 leerlingen), het hotelwezen en de voedingsmiddelen (10% - 116 leerlingen), de bouw (9% - 111 leerlingen) en de landbouw (2% - 24 leerlingen).

2.6. Aantal richtingen per onderwijssector (2020-2021)

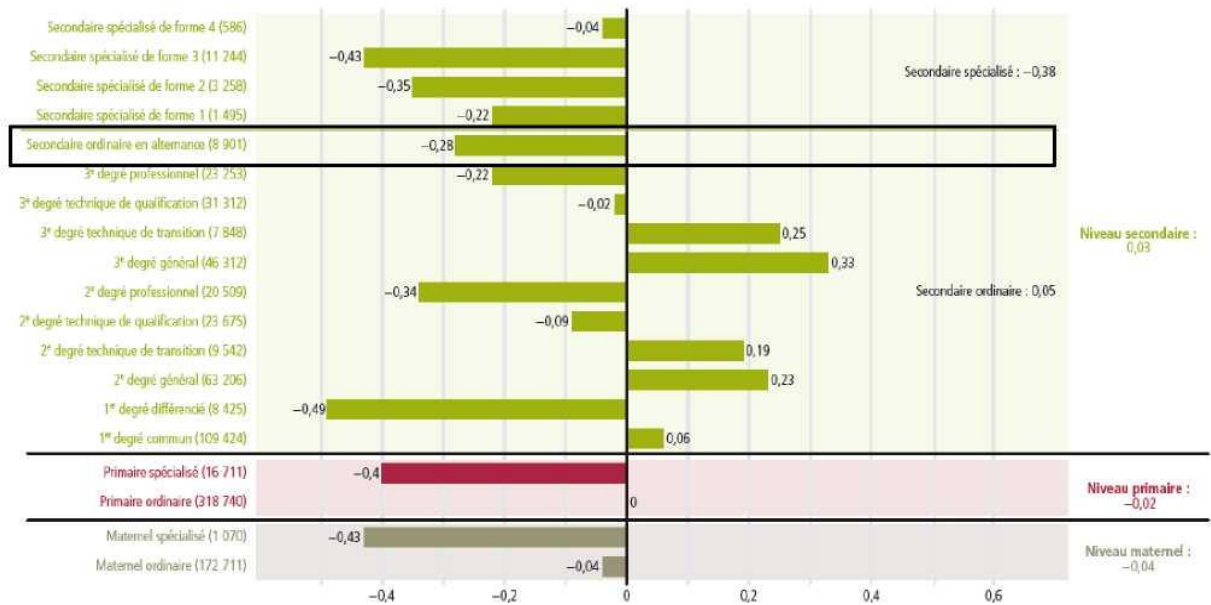


Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

Bovenstaande grafiek toont het aantal verschillende studierichtingen die door alle CEFA samen worden aangeboden in alle onderwijssectoren.

Daaruit blijkt dat de **industriële sector het grootste aantal verschillende studierichtingen aanbod** (14). Deze sector wordt gevolgd de bouw (13) en de economie (10). Daarna volgen de diensten aan personen (8), het hotelwezen en de voedingsmiddelen (7) en tot slot de landbouw (4).

2.7. Socio-economisch indexcijfer van de leerlingen in het basis- en secundair onderwijs (met volledig leerplan en alternerend) in 2019-2020



En 2019-2020, l'indice socio-économique moyen des secteurs où résident les élèves de l'enseignement primaire ordinaire est de 0 alors que cet indice est de -0,4 pour les secteurs où résident les élèves de l'enseignement primaire spécialisé.

Het gemiddelde socio-economisch indexcijfer van de leerlingen in het alternerend onderwijs is -0,28. **Dit is een van de laagste indexcijfers van het secundair onderwijs** (nog lagere cijfers zien we in het gespecialiseerd secundair onderwijs, de tweede graad beroepsonderwijs en de eerste graad gedifferentieerd onderwijs).

Het indexcijfer van de 3de graad algemeen onderwijs bedraagt + 0,33 en dat van de 2de graad algemeen onderwijs is + 0,23.

3. Vaststellingen en pistes voor verbetering

3.1. Een van de laagste socio-economische indexcijfers

Het socio-economische indexcijfer van de leerlingen in het alternerend onderwijs is -0,28. **Dit is een van de laagste indexcijfers van het secundair onderwijs** (nog lagere cijfers zien we in het gespecialiseerd secundair onderwijs, de tweede graad beroepsonderwijs en de eerste graad gedifferentieerd onderwijs).

Ter herinnering: het socio-economische indexcijfer wordt “berekend op basis van zeven variabelen³³ gerelateerd aan de socio-economische kenmerken van de statistische sectoren. Hoe beter de achtergrond van een leerling, hoe hoger het SEI. In het basis- en secundair onderwijs als geheel is het gemiddelde SEI gelijk aan 0³⁴.

Het indexcijfer van de 3de graad algemeen onderwijs bedraagt + 0,33 en dat van de 2de graad algemeen onderwijs is + 0,23.

3.2. Een overvloed aan getuigschriften

Eerder in dit document werd al aangehaald dat aan het einde van de verschillende jaren in een CEFA allerlei soorten getuigschriften en attesten worden afgegeven: attest van beroepsbekwaamheid, kwalificatiegetuigschrift (CQ, CQ6 en CQ7), diploma secundair onderwijs, getuigschrift tweede graad, getuigschrift beroepskwalificatie, attest inzake aanvullende vaardigheden, attest van inschakeling. Bijlage 1 geeft een overzicht van alle kwalificatiegetuigschriften en diploma's secundair onderwijs die aan het einde van het schooljaar 2019-2020 zijn uitgereikt.

Daarnaast verschillen de rechtsgevolgen van al die getuigschriften naargelang van het type alternerend onderwijs dat de leerlingen volgden. Voor het behalen van een diploma secundair onderwijs kan een leerling die is ingeschreven in alternerend onderwijs artikel 45 zijn onderwijstraject bijvoorbeeld pas voortzetten in artikel 49 of in het onderwijs met volledig leerplan als hij eerst een attest van inschakeling heeft behaald. Leerlingen ingeschreven in artikel 49 hebben zo'n attest niet nodig.

Er rijzen dus vragen bij de samenhang tussen en overzichtelijkheid van al die verschillende getuigschriften en attesten. Wat zijn de voordelen en het nut van deze getuigschriften voor de leerlingen? Ook de waarde van die verschillende getuigschriften op de arbeidsmarkt kan in vraag worden gesteld.

³³ 1) mediaan inkomen per consumptie-eenheid; 2) aandeel huishoudens waar het hoogste diploma tot ISCED 5 of ISCED 6 behoort; 3) aandeel huishoudens waar het hoogste diploma tot ISCED 1 of ISCED 2 behoort; 4) aandeel werkende personen ouder dan 18 in de huishoudens; 5) aandeel huishoudens die sociale bijstand hebben gekregen; 6) aandeel arbeid(st)ers bij de werkende personen in de huishoudens; 7) aandeel personen die in de lage dienstensector werken bij de werkende personen in de huishoudens.

³⁴ Fédération Wallonie-Bruxelles, *Les indicateurs de l'enseignement*, 16de editie, 2021, p. 40.

3.3. Het systeem van de premies: onvoldoende benut?

Het aantal toegekende premies voor een eerste jaar: 205 in 2019, 172 in 2020 en 135 in 2021. Van die 135 leerlingen dienden 78 leerlingen van een CEFA een aanvraag in. In 2020-2021 waren 1175 leerlingen ingeschreven in het alternerend onderwijs.

6,64% van de leerlingen van een CEFA kreeg met andere woorden een premie.

Een mogelijke verklaring kan te vinden zijn in de voorwaarden voor toekenning van die premie en meer bepaald de leeftijdsgrens van 18 jaar.

Veel leerlingen in het alternerend onderwijs vinden dat ze een te laag loon krijgen³⁵. Moeten de **voorwaarden voor toekenning** van deze premies niet **worden versoepeld** zodat meer jongeren in een alternerende opleiding ervan kunnen profiteren?

3.4. Kwart van de jongeren zonder stageplaats in een bedrijf

Van de 1192 leerlingen die op 15 januari 2021 in Brussel waren ingeschreven bij een CEFA, hadden er 286 geen stageplaats tussen 15 januari en 31 augustus 2021. Dit komt neer op 23,99% van de leerlingen die waren ingeschreven bij een CEFA, dus bijna een kwart.

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat deze studenten gemakkelijker een stageplaats vinden?

Op het gebied van stages raadt de IBEFE Brussel met name aan dat de **Polen Opleiding-Werk/de sectoren** zelf de scholen en opleidingsoperatoren **ondersteunen om de zoektocht naar een stageplaats** te vergemakkelijken³⁶.

We benadrukken in dat opzicht graag nog eens dat het Brussels Gewest al bijna 10 jaar lang elk jaar de Brusselse gemeenten subsidieert zodat ze kunnen meewerken aan de opleiding van jongeren aan de CEFA en CDO³⁷.

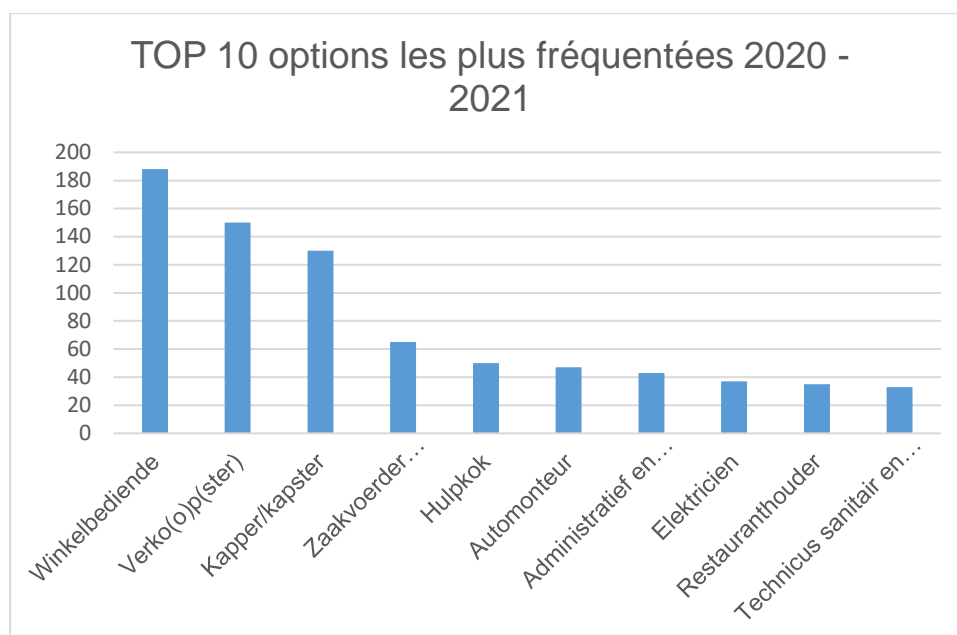
3.5. Gekozen studierichtingen in relatie tot de tewerkstelling

Dit zijn de tien studierichtingen met het hoogste aantal leerlingen:

³⁵ IBEFE, *L'alternance dans tous ces états* - Onderzoeksrapport, 2022, p. 38.

³⁶ IBEFE Brussel, *Rapport analytique et prospectif, « Thématiques communes : liste des recommandations complémentaires »*, 2021, p. 67.

³⁷ <https://www.cza-bxl.be/Mini-documentaire-sur-le-travail-des-jeunes-dans-les-communes-bruxelloises>



Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

Vergelijking tussen de populairste studierichtingen in CEFA en de prioritaire beroepen, kansrijke beroepen en knelpuntberoepen						
Naam studierichting	Aantal	Prioritaire beroepen 2021 ³⁸	Kansrijke beroepen 2022	Knelpuntberoepen 2020 ³⁹		
				Kwantitatief	Kwalitatief	Arbeidsomstandigheden
Winkelbediende	188					
Verko(o)p(st)er	150	X				
Kapper/kapster	130	X	X		X	X
Zaakvoerder kleinhandelszaak	65					
Hulpkok	50	X	X			
Automonteur	47	X				
Administratief en onthaalmedewerker	43					
Elektriciens	37	X	X		X	
Restauranthouder	35		X		X	X
Technicus sanitair en verwarming	33	X			X	

Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

Op basis van bovenstaande cijfers kan worden afgeleid dat **drie van de tien populairste studierichtingen niet passen bij een beroep uit de lijst met prioritaire beroepen, kansrijke**

³⁸ IBEFE Brussel, *Rapport analytique et prospectif*, « Thématiques communes : liste des métiers prioritaires », 2021.

³⁹ Actiris, *Lijst knelpuntberoepen in het BHG in 2020*.

beroepen en knelpuntberoepen die kritiek zijn door kwantitatieve of kwalitatieve oorzaken of door de arbeidsomstandigheden.

Daarnaast blijken de populairste studierichtingen zich te situeren in de economische sector (44% of 516 leerlingen). De CEFA bieden tien studierichtingen in de economische sector aan:

- verko(o-p(st)er
- administratief en onthaalmedewerker
- gegevensbeheerder
- boekhoudkundig medewerk(st)er
- bijscholing verkooptechnieken
- bijscholing onthaalmedewerk(st)er
- winkelbediende
- salesmedewerk(st)er
- logistiek medewerk(st)er
- zaakvoerder kleinhandelszaak

Slechts drie daarvan passen bij een beroep dat in de lijst van de IBEFE Brussel als een prioritair beroep wordt beschouwd (verko(o-p(st)er, salesmedewerk(st)er en logistiek medewerk(st)er). Bovendien ligt de **uitstroomgraad naar werk in deze sectoren onder het gemiddelde**, zoals blijkt uit het rapport “Schoolverlaters” van view.brussels⁴⁰.

Omgekeerd schrijft respectievelijk slechts 9% en 10% van de leerlingen zich in voor studierichtingen in de **bouw en de horeca**. Toch zijn dit sectoren waar duidelijke tekorten bestaan⁴¹ en waar de uitstroomgraad hoger is dan gemiddeld⁴².

Voor een betere oriëntering van de leerlingen beveelt de IBEFE aan om met name iedereen vóór de start van een opleiding of kwalificerend onderwijs te voorzien van nauwkeurige en uitgebreide informatie over de voorwaarden voor toegang tot het beroep, de werkplek, de taalvereisten en de salarissen om hen zo meer zekerheid te bieden in hun traject. Voorbeelden: bezoek ter plaatse, gesprekken met beroepsbeoefenaars, workshops van het Beroepenpunt⁴³ ...

Bovendien raadt de IBEFE aan om informatiecampagnes van verschillende operatoren in samenwerking met het Beroepenpunt en de Polen Opleiding-Werk/sectoren te delen en te organiseren om de aantrekkelijkheid te vergroten en mensen aan te moedigen om een opleiding te volgen voor een knelpuntberoep⁴⁴.

⁴⁰ view.brussels, *Schoolverlaters*, “Socioprofessionele inschakeling van jongeren na hun studies”, mei 2022, p.23.

⁴¹ <https://www.lesoir.be/421959/article/2022-02-05/penurie-demploi-dans-la-construction-engage-qui-conque-est-motive>; <https://www.rtf.be/article/bientot-lete-et-lhoreca-manque-toujours-de-personnel-10995817>; <https://bx1.be/categories/news/la-penurie-deffectifs-un-autre-fardeau-post-covid-pour-lhoreca-bruxellois/>; <https://www.lalibre.be/belgique/societe/2022/06/13/les-penuries-de-personnel-menacent-la-saison-touristique-il-faut-absolument-stopper-lhemorragie-D6YLYVVLNJDBTPOZAJPQA2GEOI/>.

⁴² view.brussels, *op. cit.*, p 23.

⁴³ IBEFE Brussel, *Rapport analytique et prospectif*, « *Thématiques communes : liste des recommandations complémentaires* », 2021, p.69.

⁴⁴ *Ibidem*, p.70.

Daarnaast adviseert de Instantie ook om het Beroepenpunt en Constructivity samen een communicatie- en informatiestrategie voor de bouwsector te laten uitwerken in overleg met en gedeeld door alle betrokken spelers. Deze communicatiestrategie kan:

- influencer marketing inzetten om beroepen in de bouw aantrekkelijker te maken voor jongeren;
- de nadruk leggen op de inzet voor het milieu en de volksgezondheid;
- bestaande initiatieven ondersteunen, zoals werfbezoeken, Week van het Onderwijs, Dag/Maand van het kwalificatieonderwijs ...;
- genderstereotypen onderuithalen (bv. interface3);
- beroepskwalificaties bij de bedrijven promoten⁴⁵.

3.6. Monitoring van het alternerend onderwijs

Bij het opstellen van deze nota werd duidelijk dat er **weinig specifieke cijfers beschikbaar waren over de leerlingen van de CEFA en meer bepaald de Brusselse CEFA**. Dit geldt bijvoorbeeld voor de onderwijsindicatoren, waar de verstrekte gegevens voornamelijk betrekking hebben op het onderwijs met volledig leerplan. Specifieke gegevens over dit type onderwijs lijken dan ook onmisbaar, vooral over de leerachterstand van de leerlingen, hun diploma('s) ...

3.7. Minder populaire cursussen aan de CEFA

Onderstaande tabel toont voor elk leerjaar het aantal leerlingen dat in het schooljaar 2020-2021 was ingeschreven voor een studierichting in een onderwijsinstelling.

JAAR	TYPE	Naam studierichting	TOTAAL aantal
6	ALT 49	Geschoold arbeid(st)er tuinbouw	1
7	ALT 49	Tuinder gespecialiseerd in parken en tuinen	3
C2D	ALT 49	Elektrotechnisch installateur	1
4	ALT 49	Elektrotechnisch installateur	4
5	ALT 49	Elektrotechnisch installateur	4
C3D	ALT 49	Automonteur	1
C2D	ALT 49	Automonteur	2
4	ALT 49	Automonteur	3
6	ALT 49	Automonteur	3

⁴⁵ *Ibidem*, p.60.

7	ALT 49	Bijscholing onderhoud technische installaties	4
7	ALT 49	Mecaniciens dieselmotoren en hydraulische motoren	4
5	ALT 49	Carrosseriehersteller	4
6	ALT 49	Carrosseriehersteller	3
5	ALT 49	Carrosseriehersteller	2
6	ALT 49	Carrosseriehersteller	2
7	ALT 49	Gespecialiseerde carrosseriehersteller	1
4	ALT 49	Binnen- en buitenschrijnwerker	5
5	ALT 49	Binnen- en buitenschrijnwerker	2
6	ALT 49	Binnen- en buitenschrijnwerker	3
C3D	ALT 49	Dakwerker-dakafdichter	1
7	ALT 49	Dakwerker-dakafdichter	3
5	ALT 49	Dakwerker-dakafdichter	2
7	ALT 49	Arbeid(st)er voor renovatie, herstelling en bescherming van gebouwen	1
4	ALT 49	Metselaar	2
5	ALT 49	Metselaar	2
6	ALT 49	Metselaar	1
7	ALT 49	Installateur centrale verwarming	4
6	ALT 49	Technicus verwarming en sanitair	4
6	ALT 49	Technicus verwarming en sanitair	4
5	ALT 49	Tegelzetter-bekister	3
6	ALT 49	Tegelzetter-bekister	1
7	ALT 49	Traiteur-organisator van banketten en recepties	5
7	ALT 49	Chef-kok grootkeuken	5
5	ALT 49	Keukenmedewerk(st)er grootkeuken	4
6	ALT 49	Keukenmedewerk(st)er grootkeuken	4
6	ALT 49	Restauranthouder	5

5	ALT 49	Restauranthouder	5
5	ALT 49	Verko(o)p(st)er	5
7	ALT 49	Bijscholing verkooptechnieken	5
5	ALT 49	Administratief en onthaalmedewerk(st)er	5
5	ALT 49	Administratief en onthaalmedewerk(st)er	3
6	ALT 49	Administratief en onthaalmedewerk(st)er	1
7	ALT 49	Bijscholing onthaalmedewerk(st)er	1
5	ALT 49	Familiehulp	3
7	ALT 49	Zorgkundige	1
C3D	ALT 49	Kapper/kapster	1
C3D	ALT 49	Kapper/kapster	4
5	ALT 49	Kapper/kapster	4
6	ALT 49	Kapper/kapster	3
C2D	ALT 49	Kapper/kapster	1
7	ALT 49	Automonteur voor onderhoud en probleemoplossing	5
5	ALT 49	Boekhoudkundig medewerk(st)er	2
6	ALT 49	Boekhoudkundig medewerk(st)er	4

Bron: Gecertificeerde gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel

Volgens de beschikbare gegevens tellen **53 cursussen bij de CEFA 5 leerlingen of minder**. Dat is zorgwekkend, zeker gezien het lerarentekort.

Zouden de beschikbare middelen in de verschillende Brusselse CEFA niet beter gebundeld worden? Met name door leerlingen die vergelijkbare studierichtingen volgen in één onderwijsinstelling samen te brengen?

4. Conclusie

De CEFA zijn ontstaan uit de ambitie om jongeren een alternatief te bieden voor de traditionele onderwijsvormen met volledig leerplan. Dit type onderwijs is een combinatie van algemene opleidingen en beroepspraktijk. Het is een echte meerwaarde en biedt jongeren de kans om technische vaardigheden en praktijkervaring te verwerven om zo vlot mogelijk een baan te kunnen vinden of verder te kunnen studeren.

Toch roepen de bevindingen in deze nota een aantal vragen op over de **werking en resultaten** van het alternerend onderwijs. Maakt het altijd zijn beloften waar?

Eerst en vooral is het socio-economisch indexcijfer van de leerlingen ingeschreven in het alternerend onderwijs een van de laagste van alle onderwijsvormen. Het alternerend onderwijs is een deel geworden van het **watervalstelsel** vanuit het algemeen onderwijs. Dat watervalstelsel is onverenigbaar met het project van een topkwaliteit alternerend onderwijs, aangezien leerlingen er niet uit eigen keuze maar eerder door falen instromen. Zal het “Pacte d’excellence” deze problemen kunnen oplossen en rechtzetten?

Ten tweede worden aan het einde van de verschillende jaren aan een CEFA heel wat verschillende **getuigschriften** uitgereikt. Hoe blijven ze samenhangend en overzichtelijk? Wat zijn de rechtsgevolgen bij elke soort alternerende opleiding die wordt gevolgd? Er moet meer aandacht worden besteed aan het onderscheid tussen de getuigschriften die worden uitgereikt door de efp leerwezen en de studiebewijzen die worden behaald in het kader van het alternerend onderwijs.

Bovendien worden slechts weinig premies toegekend aan alternerende leerlingen, die hun loon vaak te laag vinden. Moeten de **voorwaarden voor de toekenning** van deze premie daarom niet versoepeld worden?

Te veel leerlingen kunnen ook geen **stageplaats** vinden. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ze er gemakkelijker eentje vinden?

De nota brengt tevens aan het licht dat de door de leerlingen gekozen studierichtingen niet passen bij knelpuntberoepen, prioritaire beroepen of kansrijke beroepen. Hoe kunnen we leerlingen ook zonder taalvaardigheden vaker laten kiezen voor studierichtingen die echte kansen bieden op een kwalitatieve job in plaats van studierichtingen zoals “gegevensbeheerder” of “winkelbediende”?

Daarnaast bestaan er maar weinig cijfers die specifiek betrekking hebben op alternerende opleidingen. **Specifieke gegevens** over dit type onderwijs lijken dan ook onmisbaar (leerachterstand, diploma’s ...).

Tot slot zijn veel lessen aan de CEFA allesbehalve populair. Zouden de beschikbare middelen in de verschillende Brusselse CEFA niet beter **gebundeld** worden, met name door de leerlingen in één onderwijsinstelling samen te brengen.

De Regeringen en bevoegde autoriteiten voor alternerend onderwijs lanceerden al allerlei initiatieven. De belangrijkste:

- het hervormingspact [Pacte d'excellence](#);
- de oriënterende nota die op 28 april 2022 werd goedgekeurd door de Fédération Wallonie-Bruxelles en het Waals Gewest en op 12 mei 2022 door de Franse Gemeenschapscommissie en het Brussels Gewest en die betrekking heeft op de methodiek die nodig is voor een transversale versterking van het kwalificerend onderwijs en de beroepsopleiding (en in het bijzonder de alternerende opleiding), op basis waarvan de vzw “Agir pour l'enseignement” de opdracht kreeg om een stand van zaken op te maken;
- de [enquête over alternerend onderwijs](#) van de Waalse en Brusselse IBEFE;
- de overlegcommissie met als thema “Hoe de alternerende opleiding verbeteren om er een beter hulpmiddel van te maken voor de persoonlijke ontwikkeling, de toegang tot de arbeidsmarkt en de professionele heroriëntering in Brussel, en hoe de Brusselse privé- en overheidswerkgevers daarbij betrekken?”, in juni en juli 2022 georganiseerd op initiatief van het Franstalige Brusselse parlement.

Er wachten nog heel wat uitdagingen om de alternerende opleiding terug te brengen naar haar oorspronkelijke doel, namelijk leerlingen die dat wensen een opleiding laten volgen om een kwalitatieve job te kunnen uitoefenen. Het is tijd voor actie.

Bijlage 1 – Aantal ingeschreven leerlingen en aantal uitgereikte diploma's secundair onderwijs (CESS) en kwalificatiegetuigschriften (CQ) in 2019-2020 – Artikel 49

Studierichtingen	Ingeschreven leerlingen	Totaal CESS	Totaal CQ
Opleidingsconsulent(e)	8	7	7
Familiehulp	6	-	1
Zorgkundige	7	6	7
Administratief medewerk(st)er/administratief en onthaalmedewerk(st)er	11	-	10
Gespecialiseerde carrosseriehersteller	1	1	1
Carrosseriehersteller	4	-	4
Chef-kok grootkeuken	8	7	7
Manager kapper	6	6	5
Kapper/kapster	33	-	13
Bijscholing onthaalmedewerk(st)er	1	1	-
Bijscholing onderhoud technische installaties	7	4	-
Bijscholing verkooptechnieken	27	26	-
Dakwerker-dakafdichter	5	-	2
Keukenmedewerk(st)er grootkeuken	2	-	2
Industrieel elektrotechnisch installateur	-	-	1
Residentieel elektrotechnisch installateur	14	-	8
Zaakvoerder kleinhandelszaak	66	49	46
Tuinder gespecialiseerd in parken en tuinen	1	0	1
Installateur centrale verwarming	8	4	4

Automonteur	11	-	10
Schrijnwerker	1	-	1
Technicus verwarming en sanitair	11	-	8
Geschoold arbeid(st)er bouw – ruwbouw	2	-	2
Geschoold arbeid(st)er tuinbouw	3	-	3
Arbeid(st)er voor renovatie, herstelling en bescherming van gebouwen	5	4	5
Restauranthouder	20	-	5
Technicus klimatisatie en airconditioning	6	0	3
Boekhoudkundig medewerk(st)er	1	1	1
Automonteur voor onderhoud en probleemoplossing	3	-	-
Verko(o)p(st)er	43	-	25

Bron: Gegevens OQMT – Berekeningen: IBEFE Brussel